

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Μετάφραση

Ελένη Δημητρίου

Μετάφραση στίχων 1-99 Προλόγου

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Πολυαγαπημένη μου αδερφή Ισμήνη,
 άραγε ξέρεις αν υπάρχει καμιά συμφορά που μας κληροδότησε ο Οιδίποδας
 και να μην την έστειλε ο Δίας σε μας τις δυο, που ακόμη ζούμε;
 Γιατί τίποτε δεν υπάρχει ούτε λυπηρό ούτε γεμάτο συμφορές
 ούτε ντροπιαστικό ούτε επονείδιστο, που εγώ 5
 να μην έχω δει μέσα στα δικά σου και τα δικά μου βάσανα.
 Και τώρα τι είναι πάλι αυτή η διαταγή που λένε
 ότι διακήρυξε ο στρατηγός, πριν από λίγο σε ολόκληρη την πόλη;
 Ξέρεις τίποτε κι έχεις ακούσει; Ή μήπως διαφεύγει την προσοχή σου
 ότι απειλούν τους αγαπημένους μας συμφορές που ταιριάζουν στους εχθρούς; 10

ΙΣΜΗΝΗ

Σε μένα τουλάχιστον, Αντιγόνη, καμιά είδηση δεν έφτασε για τους αγαπημένους,
 ούτε ευχάριστη ούτε δυσάρεστη, αφότου
 δυο εμείς στερηθήκαμε τα δυο μας αδέρφια,
 που σκοτώθηκαν σε μια μέρα με αμοιβαίο φόνο·
 και από τότε που ο στρατός των Αργείων τράπηκε σε φυγή 15
 τη νύκτα αυτή, τίποτε περισσότερο δεν ξέρω,
 ούτε ότι είμαι πιο ευτυχισμένη ούτε πιο δυστυχισμένη.

ΑΝ. Ήμουν α σίγουρη, και γι' αυτό σε κάλεσα έξω από τις αυλόπορτες
 του ανακτόρου, για να [το] ακούσεις μόνη.

ΙΣ. Τι είναι λοιπόν; Γιατί δείχνεις ότι κάποια είδηση σε βασανίζει. 20

ΑΝ. [Βέβαια]. Γιατί από τα δυο μας αδέρφια, ο Κρέοντας δεν έκρινε τον ένα
 άξιο ταφής, ενώ τον άλλο ανάξιο να ταφεί;
 Τον Ετεοκλή, αφού του φέρθηκε, καθώς λένε, με δίκαιη κρίση
 και σύμφωνα με τη θρησκευτική συνήθεια, διέταξε να τον θάψουν κάτω από τη γη, ώστε να είναι 25
 τιμημένος ανάμεσα στους νεκρούς του Κάτω Κόσμου,
 αλλά το κορμί του Πολυνείκη, ο οποίος πέθανε με αξιολύπητο τρόπο,
 λένε ότι έχει διακηρυχθεί στους πολίτες
 κανείς να μη το θάψει και να μη το κλάψει,
 αλλά να το αφήσουν άκλαυτο και άταφο, γλυκό εύρημα
 για τα όρνια, που λαίμαργα ψάχνουν για την τροφή τους. 30
 Τέτοια λένε ότι έχει κηρύξει δημόσια ο καλός Κρέοντας
 για σένα και για μένα - λέω και για μένα-,
 και ότι έρχεται εδώ, για να τα διακηρύξει δημόσια,
 ώστε να είναι καθαρά σε όσους δεν τα ξέρουν, και δε θεωρεί το ζήτημα
 ασήμαντο, αλλά όποιος κάνει κάτι από αυτά 35
 [λένε ότι] τον περιμένει θάνατος με δημόσιο λιθοβολισμό μπροστά στους πολίτες.
 Έτσι έχουν για σένα τα πράγματα και θα δείξεις γρήγορα
 αν είσαι από ευγενική γενιά και γενναία στο ήθος ή τιποτένια από ευγενική γενιά.

ΙΣ. Αν όμως, δύστυχη, τα πράγματα έτσι είναι, εγώ τι όφελος θα μπορούσα
 να φέρω, με το να χαλαρώνω ή να σφίγγω τον κόμπο; 40

ΑΝ. Σκέψου αν θα με βοηθήσεις και θα συνεργαστείς μαζί μου.

ΙΣ. Για ποια επικίνδυνη πράξη [μιλάς]; Τι τάχα έχεις στο μυαλό σου;

ΑΝ. [Σκέψου] αν θα σηκώσεις το νεκρό για ταφή μαζί με αυτό εδώ το χέρι.

ΙΣ. Αλήθεια, σκέπτεσαι να τον θάψεις, αν και απαγορεύεται ρητά στους πολίτες;

ΑΝ. Τον δικό μου, βέβαια, και τον δικό σου αδερφό, αν εσύ δε θέλεις
γιατί δε θα κατηγορηθώ ότι τον πρόδωσα.

45

ΙΣ. Παράτολμη, ενώ το έχει απαγορεύσει ο Κρέων;

ΑΝ. Αλλά αυτός δεν έχει κανένα δικαίωμα να με εμποδίσει να θάψω τους δικούς μου.

ΙΣ. Αλίμονο! Σκέψου, αδελφή μου, πόσο μισητός
και ντροπιασμένος μάς πέθανε ο πατέρας,
αφού χτύπησε δυνατά ο ίδιος τα δυο του μάτια με το ίδιο του το χέρι
για τα αμαρτήματα που μόνος του έφερε στο φως·

50

έπειτα η μάνα και γυναίκα του, διπλό όνομα
πεθαίνει ντροπιασμένη με μια πλεκτή θηλιά·
και τρίτο κακό, οι δυο αδελφοί μας, που μέσα σε μια μέρα
αλληλοσκοτώθηκαν οι δυστυχισμένοι, βρήκαν αμοιβαίο θάνατο
με χέρια που σήκωσαν ο ένας εναντίον του άλλου.

55

Και τώρα πάλι σκέψου πόσο ατιμωτικά θα χαθούμε εμείς οι δυο,
που έχουμε μείνει ολομόναχες, αν παραβιάζοντας το νόμο
αψηφήσουμε την απόφαση ή την εξουσία του βασιλιά

60

Αλλά πρέπει να σκεφτείς το εξής, ότι δηλαδή γεννηθήκαμε γυναίκες
και από την άλλη δεν μπορούμε να τα βάζουμε με άνδρες·

και έπειτα ότι κυβερνιόμαστε από ισχυρότερους,
ώστε να υπακούμε και σ' αυτά και σε ακόμη οδυνηρότερα από αυτά.

Εγώ λοιπόν, αφού παρακαλέσω αυτούς που είναι στον Κάτω Κόσμο
να με συγχωρήσουν, γιατί κάνω αυτά χωρίς τη θέλησή μου,

65

θα υπακούσω στους άρχοντες· γιατί το να κάνει κανείς
πράγματα ανώτερα από τις δυνάμεις του είναι εντελώς ανόητο.

ΑΝ. Ούτε θα σε παρακαλούσα ούτε, αν ήθελες και τώρα ακόμη να με βοηθήσεις,
θα δεχόμουν εγώ τουλάχιστον με ευχαρίστηση τη σύμπραξή σου.

70

Μα έχε όποια γνώμη θέλεις, εγώ όμως εκείνον θα θάψω·

γιατί θα είναι ωραίο για μένα να θάψω τον αδελφό μου και να πεθάνω.

Μαζί του αγαπημένη θα αναπαύομαι πλάι σε αγαπημένο,
αφού διαπράξω μια ιερή παρανομία· γιατί είναι πιο πολύς ο χρόνος
που πρέπει να αρέσω στους κάτω παρά σ' αυτούς που βρίσκονται εδώ πάνω.

75

Γιατί εκεί θα βρίσκομαι αιώνια· και εσύ, αν το κρίνεις σωστό,
περιφρόνα όσα είναι τίμια για τους θεούς.

ΙΣ. Εγώ βέβαια δεν τα περιφρονώ, όμως από τη φύση μου
είμαι αδύναμη να ενεργώ ενάντια στη θέληση των πολιτών.

ΑΝ. Εσύ μπορείς να προφασίζεσαι αυτά· εγώ όμως θα πάω να ανοίξω
τάφο για τον πολυαγαπημένο μου αδελφό.

80

ΙΣ. Αλίμονο, δυστυχισμένη, πόσο φοβούμαι για σένα.

ΑΝ. Μη φοβάσαι για μένα· για τη δική σου μοίρα φρόντιζε.

ΙΣ. Αλλά τουλάχιστον μην αποκαλύψεις σε κανένα αυτό το σχέδιο· κρατήσέ το μυστικό, κι εγώ έτσι θα κάνω.

85

ΑΝ. Αλίμονο! Διακήρυξέ το σε όλους· πολύ πιο μισητή θα είσαι άμα σωπάσεις και δε διαλαλήσεις σε όλους αυτά εδώ.

ΙΣ. Έχεις θερμή καρδιά για ψυχρά πράγματα.

ΑΝ. Ξέρω όμως ότι είμαι αρεστή σε κείνους που πρέπει περισσότερο ν' αρέσω.

ΙΣ. Αν βέβαια θα έχεις και τη δύναμη· μα τα αδύνατα ζητάς.

90

ΑΝ. Λοιπόν, όταν δε θα έχω πια τη δύναμη, θα σταματήσω.

ΙΣ. Καθόλου όμως δεν πρέπει να επιδιώκει κανείς τα ακατόρθωτα.

ΑΝ. Αν συνεχίσεις να λες αυτά, και από μένα θα μισηθείς και δίκαια θα σε μισεί για πάντα ο νεκρός.

Αλλά άφησε εμένα και τη δική μου αφροσύνη να πάθω αυτό το φοβερό· γιατί τίποτε τόσο φοβερό δε θα πάθω, ώστε να μην πεθάνω έντιμα.

95

ΙΣ. Πήγαινε λοιπόν, αν έτσι κρίνεις· τούτο όμως να ξέρεις, ότι πηγαίνεις ασυλλόγιστη αλλά αληθινά αγαπημένα στους αγαπημένους.

Μετάφραση στίχων 280-331 Α' Επεισοδίου

ΚΡΕΩΝ

Πάψε, προτού με γεμίσεις με θυμό με τα λόγια σου, 280
μην αποδειχθείς και άμυαλος, αν και είσαι γέρος.

Γιατί λες πράγματα απαράδεκτα, όταν λες ότι οι θεοί
έχουν έγνοια γι' αυτόν το νεκρό.

Ποιο από τα δυο [τάχα], τον έθαψαν επειδή θέλησαν
να τιμήσουν εξαιρετικά ως ευεργέτη αυτόν που ήρθε να πυρπολήσει 285
τους περίστυλους ναούς και τα αφιερώματα

και να ερημώσει τη γη εκείνων και να καταλύσει τους νόμους;

ή μήπως βλέπεις οι θεοί να τιμούν τους κακούς;

Δεν είναι δυνατό· αλλά από την πρώτη στιγμή της βασιλείας μου 290
κάποιοι άνδρες της πόλης, που με δυσκολία υπέφεραν τη διαταγή μου,
σιγομουρμούριζαν εναντίον μου κρυφά κουνώντας το κεφάλι και ούτε έβαζαν
υπάκουα τον τράχηλο κάτω από το ζυγό, ώστε να πειθαρχήσουν σε μένα.

Γνωρίζω πολύ καλά ότι αυτοί τα έχουν κάνει αυτά

παρασυρμένοι από αυτούς εδώ με χρήματα.

Γιατί κανένας θεσμός δε φύτρωσε ανάμεσα στους ανθρώπους 295
τόσο ολέθριος σαν το χρήμα· αυτό και πόλεις κυριεύει,
αυτό και τους ανθρώπους ξεσπιτώνει,

αυτό καθοδηγεί και διαστρέφει τις δίκαιες γνώμες

των ανθρώπων, ώστε να στρέφονται σε αισχρές πράξεις,

και δείχνει στους ανθρώπους να κάνουν πανουργίες 300
και κάθε ανόσιο έργο να γνωρίζουν.

Όσοι όμως πληρώθηκαν και έκαναν αυτά

αργά ή γρήγορα κατάφεραν ώστε να τιμωρηθούν.

Αλλά, αν τιμώ και σέβομαι ακόμη το Δία,

να το ξέρεις καλά, και σου το λέω με όρκο, 305
αν δε βρείτε και παρουσιάσετε μπροστά στα μάτια μου

το δράστη αυτής εδώ της ταφής,
μόνος ο θάνατος δε θα είναι αρκετός για σας, πριν

ζωντανοί στην κρεμάλα φανερώσετε αυτή την παρανομία,

για να αρπάζετε στο εξής, αφού μάθετε 310

από πού πρέπει να ζητάτε το κέρδος, και για να σας γίνει μάθημα ότι

δεν πρέπει από παντού να αγαπάτε το κέρδος.

Γιατί από τα παράνομα κέρδη μπορείς να δεις

τους περισσότερους να καταστρέφονται παρά να έχουν σωθεί.

ΦΥ. Θα μου επιτρέψεις να μιλήσω ή να κάνω μεταβολή και να φύγω χωρίς να πω τίποτε; 315

ΚΡ. Δεν καταλαβαίνεις ότι και τώρα μιλάς ενοχλητικά;

ΦΥ. Στα αυτιά ή στην ψυχή ενοχλείσαι;

ΚΡ. Γιατί λοιπόν προσπαθείς να προσδιορίσεις πού είναι η λύπη μου;

ΦΥ. Ο δράστης σ' ενοχλεί στην ψυχή σου, ενώ εγώ στ' αυτιά σου.

ΚΡ. Αλίμονο! Πώς φαίνεται ότι γεννήθηκες φλύαρος. 320

ΦΥ. Σε καμιά περίπτωση πάντως δεν έχω κάνει τουλάχιστον αυτήν την πράξη.

ΚΡ. [Την έκανες] και μάλιστα αφού πούλησες την ψυχή σου για χρήματα.

ΦΥ. Αλίμονο! Αλήθεια είναι φοβερό εκείνος που παίρνει αποφάσεις να σχηματίζει εσφαλμένες αντιλήψεις.

ΚΡ. Κάνε τον έξυπνο με τη λέξη «δόξα»· αν όμως δεν μου αποκαλύψετε τους δράστες αυτής της πράξης, θα ομολογήσετε ότι
τα ανέντιμα κέρδη φέρνουν συμφορές.

325

ΦΥ. Μακάρι να βρεθεί [ο δράστης] και κάτι περισσότερο· μα είτε συλληφθεί είτε όχι, γιατί αυτό θα το κρίνει η τύχη, με κανέναν τρόπο δε θα με δεις εσύ να ξανάρθω εδώ. Γιατί και τώρα που σώθηκα χωρίς να το περιμένω και να το ελπίζω, χρωστώ στους θεούς μεγάλη ευγνωμοσύνη.

330

Μετάφραση στίχων 441-525 Β' Επεισοδίου

ΚΡ. Σε σένα, σε σένα [μιλώ], που σκύβεις κάτω το κεφάλι, ομολογείς ή αρνείσαι ότι τα έκανες αυτά;

ΑΝ. Και ομολογώ ότι [τα] έκανα και δεν το αρνούμαι.

ΚΡ. Εσύ μπορείς να πας όπου θέλεις
εντελώς απαλλαγμένος από τη βαριά κατηγορία
εσύ όμως πες μου, όχι με πολυλογία αλλά σύντομα,
γνώριζες ότι είχε διακηρυχθεί να μην κάνει [κανείς] αυτά;

445

ΑΝ. Το 'ξερα· πώς ήταν δυνατό να μην το ξέρω; αφού ήταν σε όλους γνωστό.

ΚΡ. Και τόλμησες λοιπόν να παραβείς αυτούς εδώ τους νόμους;

ΑΝ. [Ναι], γιατί δεν ήταν ο Δίας που είχε κηρύξει σε μένα αυτά,
ούτε η Δίκη, που κατοικεί με τους θεούς του Κάτω Κόσμου,
όρισε τέτοιους νόμους στους ανθρώπους,
ούτε φανταζόμουν ότι τα δικά σου κηρύγματα έχουν τόση δύναμη,
ώστε να μπορείς εσύ, αν και είσαι θνητός, να ξεπεράσεις
τους άγραφους και απαράσάλευτους νόμους των Θεών.
Γιατί αυτοί βέβαια δεν ισχύουν σήμερα και χθες, αλλά έχουν
αιώνια ισχύ και κανείς δεν γνωρίζει από πότε φάνηκαν.

450

Ούτε σκόπευα εγώ, επειδή φοβήθηκα την αλαζονεία
κανενός ανθρώπου να τιμωρηθώ μπροστά στους Θεούς γι' αυτά·
γιατί ήξερα πολύ καλά πως θα πεθάνω, πώς όχι;
και αν ακόμα εσύ δεν το είχες προκηρύξει. Αν όμως πρόκειται
να πεθάνω πριν από την ώρα μου, αυτό εγώ το θεωρώ κέρδος·
γιατί όποιος ζει σε μεγάλη δυστυχία, όπως εγώ,
πώς αυτός δεν είναι κερδισμένος, αν πεθάνει;

455

Έτσι και μένα τουλάχιστον καθόλου δεν με λυπεί
να έχω αυτό το θάνατο· αλλά αν ανεχόμεν για τον αδελφό μου
μετά το θάνατό του να μένει άταφο το πτώμα του,
για κείνα θα λυπόμουν· γι' αυτά εδώ όμως δεν λυπούμαι.
Και αν τώρα σου δίνω την εντύπωση ότι είμαι ανόητη,
ίσως θεωρούμαι ανόητη από έναν ανόητο.

460

465

470

ΧΟ. Ο χαρακτήρας της κόρης φαίνεται πως είναι σκληρός, από σκληρό πατέρα· και δεν ξέρει να υποχωρεί στις συμφορές.

ΚΡ. Μάθε όμως ότι τα πιο αλύγιστα φρονήματα
συχνά ταπεινώνονται, και το πιο σκληρό σίδερο,
πυρακτωμένο ώστε να γίνει άκαμπτο,
τις πιο πολλές φορές μπορείς να δεις να σπάει και να γίνεται κομμάτια.
Και ξέρω πως τα αγριεμένα άλογα δαμάζονται
με μικρό χαλινάρι· γιατί δεν επιτρέπεται
να περηφανεύεται όποιος είναι δούλος των άλλων.
Αυτή ήξερε καλά να αυθαδιάζει τότε,
όταν παρέβαινε τους ισχύοντες νόμους·
και αυτή εδώ [είναι] η δεύτερη αυθάδεια, αφού τα έχει διαπράξει,

475

480

να καυχιέται δηλαδή γι' αυτά και να χλευάζει για το κατόρθωμά της.
 Αλήθεια, τώρα εγώ δεν [είμαι] άνδρας, αυτή [θα είναι] άνδρας,
 αν η νίκη της αυτή θα εξακολουθεί να μένει χωρίς τιμωρία. 481
 Αλλά είτε είναι κόρη της αδελφής μου είτε η πλησιέστερη
 απ' όλους μας τους συγγενείς,
 αυτή και η αδελφή της δεν θα ξεφύγουν
 απ' τον πιο ατιμωτικό θάνατο· γιατί εξίσου κατηγορώ
 και εκείνη, ότι δηλαδή σκέφτηκε και σχεδίασε αυτή εδώ την ταφή. 490
 Φωνάζτε και αυτήν· γιατί πριν από λίγο την είδα μέσα
 να κάνει σαν λυσσασμένη και να μην ελέγχει τα λογικά της.
 Η ψυχή αυτών που μηχανεύονται άσχημες πράξεις στο σκοτάδι
 συνήθως προδίδεται ως ένοχη.
 Μισώ όμως και όταν κάποιος, αφού συλληφθεί την ώρα που κάνει το κακό, 495
 έπειτα θέλει να το παρουσιάσει αυτό ως ωραίο.

ΑΝ. Θέλεις κάτι χειρότερο από το να με συλλάβεις και να με θανατώσεις;

ΚΡ. Εγώ τουλάχιστον τίποτε· αφού έχω αυτό, έχω τα πάντα.

ΑΝ. Γιατί λοιπόν αργείς [να με θανατώσεις]; γιατί από τα λόγια σου
 τίποτε δε μου είναι ευχάριστο και μακάρι να μην μου είναι ευχάριστο ποτέ 500
 έτσι και τα δικά μου [λόγια] είναι φυσικό να σου είναι δυσάρεστα.
 Και όμως από πού θα κέρδιζα λαμπρότερη δόξα
 παρά θάβοντας τον αδελφό μου;
 Όλοι αυτοί θα ομολογούσαν ότι τους αρέσει αυτό,
 αν ο φόβος δεν [τους] έκλεινε το στόμα. 505
 Αλλά ο τύραννος, εκτός από τα πολλά άλλα πλεονεκτήματα που έχει,
 μπορεί ακόμα και να κάνει και να λέει ό,τι θέλει.

ΚΡ. Εσύ μόνη από αυτούς εδώ τους Καδμείους το βλέπεις αυτό.

ΑΝ. Το βλέπουν και αυτοί· για χάρη σου όμως κλείνουν το στόμα.

ΚΡ. Κι εσύ δεν ντρέπεσαι που σκέφτεσαι διαφορετικά από αυτούς εδώ; 510

ΑΝ. [Όχι]· γιατί καμία ντροπή δεν είναι να τιμά κανείς τα αδέρφια του.

ΚΡ. Δεν ήταν λοιπόν αδελφός σου και αυτός που σκοτώθηκε ακριβώς απέναντί του;

ΑΝ. Αδελφός μου [ήταν] από μια [μάννα] και τον ίδιο πατέρα.

ΚΡ. Πώς λοιπόν προσφέρεις τιμές που είναι ασέβεια για κείνον; (τον Ετεοκλή)

ΑΝ. Δε θα συμφωνήσει μ' αυτό ο σκοτωμένος. 515

ΚΡ. [Θα συμφωνήσει], αν βέβαια τον τιμάς εξίσου με τον ασεβή.

ΑΝ. [Τον τιμώ], γιατί βέβαια δε σκοτώθηκε δούλος αλλά αδελφός.

ΚΡ. Προσπαθώντας όμως να υποτάξει αυτήν εδώ τη χώρα· ενώ ο άλλος υπερασπιζοντάς την.

ΑΝ. Ο Άδης όμως αξιώνει να είναι οι νόμοι ίσοι για όλους.

ΚΡ. Μα ο καλός δεν είναι στην ίδια θέση με τον κακό, ώστε να λάβει την ίδια τιμή. 520

ΑΝ. Ποιος ξέρει αν αυτά [είναι] δίκαια στον Κάτω Κόσμο;

ΚΡ. Ποτέ βέβαια δε θα γίνει ο εχθρός φίλος, ούτε κι όταν πεθάνει.

ΑΝ. Δε γεννήθηκα για να συμμερίζομαι το μίσος αλλά την αγάπη.

ΚΡ. Όταν λοιπόν πας στον Κάτω Κόσμο, αν πρέπει ν' αγαπάς, αγάπα εκείνους· όσο όμως ζω εγώ, δεν θα κυβερνήσει γυναίκα. 525

Μετάφραση στίχων 526-581 Β' Επεισοδίου

- ΧΟ.** Αλλά να η Ισμήνη μπροστά στις πύλες
που χύνει κάτω δάκρυα αδελφικής αγάπης·
και πάνω από τα φρύδια της ένα σύννεφο
ασχημίζει το κατακόκκινο πρόσωπό της,
βρέχοντας το ωραίο της μάγουλο. 526 530
- ΚΡ.** Εσύ, που μέσα στο σπίτι μου σαν οχιά κρυμμένη
μου έπινες το αίμα χωρίς να γίνεσαι αντιληπτή και δεν καταλάβαινα
ότι τρέφω δυο συμφορές και (δυο) επαναστάτριες κατά του θρόνου,
εμπρός, πες μου λοιπόν, θα ομολογήσεις και συ ότι πήρες μέρος
σε τούτη την ταφή ή θα ορκιστείς ότι δεν ξέρεις τίποτε; 535
- ΙΣ.** Έχω κάνει την πράξη, αν βέβαια συμφωνεί αυτή εδώ,
και μετέχω στην κατηγορία και τη δέχομαι.
- ΑΝ.** Όμως δεν θα το επιτρέψει αυτό σε σένα τουλάχιστον η δικαιοσύνη,
επειδή ούτε και συ [το] θέλησες ούτε κι εγώ σε έκανα συνεργό.
- ΙΣ.** Αλλά μέσα στις συμφορές σου δεν ντρέπομαι 540
να κάνω τον εαυτό μου συμμετοχο στο πάθος σου.
- ΑΝ.** Ο Άδης και οι θεοί του Κάτω Κόσμου ξέρουν καλά ποιοι έκαναν αυτή την πράξη·
κι εγώ φίλη που αγαπά με λόγια δεν τη θεωρώ δικό μου άνθρωπο.
- ΙΣ.** Αδερφή, μη μου στερήσεις την τιμή και
να πεθάνω μαζί σου και το νεκρό να εξιλεώσω. 545
- ΑΝ.** Να μην πεθάνεις εσύ μαζί μου ούτε να κάνεις δικά σου
αυτά που δεν άγγιζες· θα είναι αρκετό να πεθάνω εγώ.
- ΙΣ.** Και ποια χαρά θα έχω στη ζωή, αν στερηθώ εσένα;
- ΑΝ.** Τον Κρέοντα ρώτα· γιατί γι' αυτόν νοιάζεσαι εσύ.
- ΙΣ.** Γιατί με αυτά με πικραίνεις, χωρίς καθόλου να ωφελείσαι; 550
- ΑΝ.** Πονώντας πάντως [το κάνω αυτό], που γελώ εις βάρος σου.
- ΙΣ.** Σε τι λοιπόν θα μπορούσα εγώ να σε ωφελήσω, έστω και τώρα ακόμα;
- ΑΝ.** Να σώσεις τον εαυτό σου· δεν αρνούμαι να γλιτώσεις εσύ [τον κίνδυνο].
- ΙΣ.** Αλίμονο η δυστυχισμένη, και να μη συμμεριστώ τη δική σου μοίρα;
- ΑΝ.** [Ναι], γιατί εσύ προτίμησες να ζεις, εγώ όμως να πεθάνω. 555
- ΙΣ.** Αλλά όχι χωρίς να εκφράσω τις δικαιολογίες μου.

ΑΝ. Εσύ [φαινόσουν ότι σκέφτεσαι] σωστά στα μάτια αυτών εδώ, ενώ εγώ φαινόμουν ότι σκέφτομαι σωστά στα μάτια των άλλων.

ΙΣ. Και όμως το παράπτωμα είναι ίσο για τις δυο μας.

ΑΝ. Έχε θάρρος· εσύ ζεις, η δική μου όμως ψυχή από καιρό έχει πεθάνει, ώστε να ωφελώ τους νεκρούς.

560

ΚΡ. Από αυτές τις δύο κόρες λέω ότι η μια πριν από λίγο αποδείχτηκε άμυαλη, ενώ η άλλη από την πρώτη στιγμή που γεννήθηκε.

ΙΣ. [Ναι] βασιλιά, γιατί κάποτε δε μένει στους δυστυχισμένους ούτε η φρόνηση που έχουν έμφυτη, αλλά σαλεύει.

ΚΡ. Εσένα λοιπόν σου σάλεψε από τη στιγμή που προτίμησες να κάνεις κακές πράξεις με κακούς.

565

ΙΣ. Γιατί πώς μπορώ μόνη μου να ζήσω, χωρίς αυτήν εδώ;

ΚΡ. Μη λες όμως «αυτή εδώ», γιατί δε ζει πια.

ΙΣ. Μα θα σκοτώσεις τη μνηστή του παιδιού σου;

ΚΡ. [Ναι] γιατί και άλλων τα χωράφια είναι κατάλληλα για καλλιέργεια.

ΙΣ. Όμως ο γάμος με άλλη δε θα είναι τόσο ταιριαστός, όσο μεταξύ εκείνου και αυτής.

570

ΚΡ. Κακές γυναίκες για τους γιους μου εγώ [τις] αποστρέφομαι.

ΑΝ. Πολυαγαπημένε Αίμονα, πόσο σε προσβάλλει ο πατέρας σου.

ΚΡ. Πολύ πράγματι με στενοχωρείς και συ και ο γάμος σου.

ΧΟ. Αλήθεια, λοιπόν, θα στερήσεις το γιο σου από αυτή;

ΚΡ. Ο Άδης είναι αυτός που θα διαλύσει το γάμο αυτό.

575

ΧΟ. Έχει αποφασιστεί, καθώς φαίνεται, αυτή εδώ να πεθάνει.

ΚΡ. Και από σένα βέβαια και από μένα. Μην καθυστερείτε άλλο, δούλοι, αλλά φέρτε τες μέσα· αυτές εδώ πρέπει να είναι δεμένες και όχι γυναίκες ελεύθερες.

Γιατί προσπαθούν βέβαια να ξεφύγουν και οι τολμηροί, όταν βλέπουν πια το Χάρο κοντά στη ζωή τους.

580

Μετάφραση στίχων 635-780 Γ' Επεισοδίου

ΑΙΜΟΝΑΣ

Πατέρα, είμαι δικός σου· και συ με καθοδηγείς σωστά 635
 έχοντας γνώμες ορθές, τις οποίες εγώ βέβαια θα ακολουθήσω.
 Γιατί εγώ κανένα γάμο δε θα θεωρήσω τόσο σπουδαίο,
 ώστε να τονβάλω πάνω από τη δική σου συνετή καθοδήγηση.

ΚΡ. Αυτήν, πράγματι, τη γνώμη πρέπει να έχεις, παιδί μου,
 να ακολουθείς, δηλαδή, σε όλα την πατρική συμβουλή. 640

Γιατί γι' αυτό οι άνθρωποι εύχονται να αποκτήσουν
 υπάκουα παιδιά και να τα έχουν στο σπίτι τους,
 για να εκδικούνται τους εχθρούς
 και το φίλο να τιμούν, όπως ακριβώς ο πατέρας.

Όποιος όμως γεννάει παιδιά άχρηστα, 645
 τι άλλο θα έλεγες πως γέννησε αυτός, παρά βάσανα

για τον εαυτό του και αφορμή για πολλά γέλια στους εχθρούς;
 Ποτέ λοιπόν, παιδί μου, να μην αλλάξεις τις τωρινές σου σκέψεις
 από έρωτα για μια γυναίκα, γνωρίζοντας ότι
 γίνεται παγερό αγκάλιασμα αυτό, 650

δηλαδή μια γυναίκα, όταν είναι κακή σύζυγος μέσα στο σπίτι. Γιατί
 τι θα μπορούσε να γίνει μεγαλύτερη πληγή από έναν κακό φίλο;
 Αλλά περιφρονώντας την σαν να ήταν εχθρός σου, άφησε
 αυτήν την κόρη στον Άδη να παντρευτεί κάποιον.

Γιατί, αφού εγώ την έπιασα επ' αυτοφώρω 655
 μόνη απ' όλους τους πολίτες να παραβαίνει τη διαταγή μου,
 δε θα βγω βέβαια ψεύτης μπροστά σ' όλους τους πολίτες,
 αλλά θα τη σκοτώσω. Γι' αυτά επικαλούμαι το Δία,
 τον προστάτη της συγγένειας· γιατί, αν βέβαια τους φυσικούς μου συγγενείς
 τους αναθρέψω (έτσι), ώστε να είναι απείθαρχοι,
 θα ανέχομαι πολύ πιο απείθαρχους τους ξένους. 660

Γιατί, όποιος είναι ενάρετος άνθρωπος ανάμεσα στους δικούς του,
 θα είναι ολοφάνερα δίκαιος και στους (άλλους) πολίτες.
 Αν όμως κάποιος αυθαιρετώντας ή παραβιάζει τους νόμους
 ή σχεδιάζει να δίνει διαταγές σ' αυτούς που κυβερνούν,
 δεν είναι δυνατό αυτός να επαινεθεί από μένα. 665

Αλλά όποιον εκλέξει η πόλη άρχοντα, πρέπει να τον υπακούν όλοι
 και στα μικρά και στα δίκαια και στα αντίθετά τους.

Και εγώ θα μπορούσα να πιστέψω ότι ένας τέτοιος άνδρας
 θα έχει τη θέληση και να κυβερνά καλά και να κυβερνιέται,
 και ότι θα μένει πιστός και γενναίος σύντροφος, 670
 εάν έχει παραταχθεί στη θύελλα της μάχης.

Μα από την αναρχία δεν υπάρχει μεγαλύτερο κακό·
 αυτή πόλεις καταστρέφει, αυτή και σπίτια
 αναστατώνει, αυτή κάνει να σπάσει η παράταξη
 και να τραπεί σε άτακτη φυγή ο στρατός· μα από αυτούς που μένουν
 σταθεροί στη θέση τους, τους πιο πολλούς τους σώζει η πειθαρχία. 675

Έτσι πρέπει να υπερασπίζεται κανείς τους νόμους
 και με κανέναν τρόπο δεν πρέπει να νικιέται ένας άνδρας από μια γυναίκα·
 γιατί είναι προτιμότερο, αν χρειαστεί, να χάσουμε την εξουσία από έναν άνδρα

και έτσι δε θα μας λένε κατώτερους από γυναίκες.

680

ΧΟ. Σε μας τουλάχιστον, αν από τα γηρατειά δεν έχουμε χάσει το νου, φαίνεσαι ότι μιλάς σωστά, για όσα μιλάς.

ΑΙ. Πατέρα, οι θεοί προικίζουν τους ανθρώπους με φρόνηση, που είναι το πιο πολύτιμο από όλα τα πράγματα.

Και εγώ ούτε θα μπορούσα και μακάρι να μη μάθω να πω
ότι εσύ δε λες σωστά αυτά εδώ·

685

θα μπορούσε όμως και κάποιος άλλος να έχει κάποια σωστή σκέψη.

Πάντως από τη φύση μου έχω χρέος να προσέχω από πριν για σένα
όλα όσα λέει κάποιος ή κάνει ή μπορεί να σε κατηγορεί·

γιατί το βλέμμα σου προκαλεί φόβο στον (κάθε) πολίτη

690

για τέτοια λόγια, με τα οποία εσύ δε θα ευχαριστιέσαι όταν τα ακούς.

Σ' εμένα όμως, εξαιτίας της ασημότητας της θέσης μου, είναι δυνατό να ακούω αυτά,
πόσο δηλαδή η πόλη θρηνεί την κόρη αυτή,

λέγοντας πόσο ατιμωτικά πεθαίνει, σαν να ήταν η χειρότερη απ' όλες τις γυναίκες,
για μια τόσο ένδοξη πράξη

695

γιατί αυτή τον αδελφό της πεσμένο μέσα στο αίμα

άταφο δεν τον άφησε να κατασπαραχθεί ούτε από άγρια σκυλιά

ούτε από κάποιο όρνιο·

δεν αξίζει αυτή να τιμηθεί με λαμπρή τιμή;

Τέτοια φήμη σκοτεινή κυκλοφορεί κρυφά.

700

Για μένα όμως, πατέρα, δεν υπάρχει πολυτιμότερο αγαθό

από τη δική σου ευτυχία·

γιατί ποια χαρά είναι μεγαλύτερη για τα παιδιά από τη δόξα του ευτυχισμένου πατέρα, ή ποια χαρά
(είναι μεγαλύτερη) για τον πατέρα (από τη δόξα) των (ευτυχισμένων) παιδιών του;

Μην λοιπόν έχεις μόνον ένα τρόπο σκέψης,

705

ότι δηλαδή σωστό είναι αυτό που λες εσύ και τίποτε άλλο·

γιατί όσοι νομίζουν ότι μόνο αυτοί σκέπτονται σωστά,

ή ότι έχουν ευγλωττία ή φρόνημα που δεν έχει κανείς άλλος,

αυτοί, όταν ανοιχτούν και εξεταστούν σε βάθος, βρίσκονται ότι είναι άδειοι.

Αλλά για έναν άνθρωπο, και αν ακόμη είναι σοφός, δεν είναι καθόλου

710

ντροπή να μαθαίνει πολλά και να μην παρατραβάει το σχοινί.

Βλέπεις κοντά στο ορμητικό ρεύμα πώς διασώζουν τα κλαδιά

όσα από τα δέντρα υποχωρούν,

όσα όμως αντιστέκονται χάνονται σύρριζα.

Επίσης, και όποιος τεντώνει πολύ τα πανιά του πλοίου για να είναι σταθερά,

715

και δεν τα χαλαρώνει καθόλου στον άνεμο, αφού αναποδογυρίσει το πλοίο,

ταξιδεύει στο εξής με ανεστραμμένο το κατάστρωμά του.

Μα δώσε τόπο στην οργή και άλλαξε γνώμη.

Και αν μπορώ κι εγώ να προσθέσω κάποια γνώμη, παρότι νεότερος,

εγώ βέβαια λέω ότι το πιο καλό είναι

720

να γεννιέται κανείς πάνσοφος·

αν όμως (δεν είναι κανείς τέτοιος), γιατί συνήθως αυτό δεν συμβαίνει έτσι,

είναι καλό να μαθαίνει και από όσους μιλούν ορθά.

ΧΟ. Βασιλιά, είναι λογικό και συ, αν λέει κάτι σωστό, να το ακούσεις,

και συ πάλι (Αίμονα, να ακούσεις) αυτόν· γιατί έχουν ειπωθεί σωστά (λόγια) και από τους δυο. 725

ΚΡ. Εμείς, που είμαστε σ' αυτή την ηλικία, θα διδαχτούμε λοιπόν να σκεφτόμαστε σωστά από άνδρα τόσο νέο στην ηλικία;

ΑΙ. Να μη διδαχτείς τίποτε το άδικο· και αν εγώ είμαι νέος, δεν πρέπει να ξετάζεις τόσο την ηλικία, όσο τα έργα μου.

ΚΡ. Είναι λοιπόν πράξη σωστή να τιμά κανείς όσους παρανομούν;

730

ΑΙ. (Όχι μόνο δεν τους τιμώ εγώ) αλλά ούτε και θα συμβούλευα να τιμά κανείς τους κακούς.

ΚΡ. Αυτή εδώ λοιπόν δεν έχει προσβληθεί από τέτοια αργώστια;

ΑΙ. Δεν το παραδέχονται αυτό όλοι οι πολίτες αυτής εδώ της Θήβας.

ΚΡ. Οι πολίτες λοιπόν θα μου πουν όσα εγώ πρέπει να διατάζω;

ΑΙ. Βλέπεις πως έχεις πει αυτό σαν μωρό παιδί;

735

ΚΡ. Για λογαριασμό άλλου λοιπόν ή για δικό μου πρέπει να κυβερνώ εγώ αυτήν εδώ τη χώρα;

ΑΙ. (Ναι), γιατί δεν υπάρχει πόλη που να ανήκει σ' έναν άνθρωπο.

ΚΡ. Η πόλη δε θεωρείται ότι ανήκει στον άρχοντα;

ΑΙ. Ωραία βέβαια εσύ θα κυβερνούσες μόνος μια έρημη πόλη.

ΚΡ. Αυτός εδώ, όπως φαίνεται, συμμαχεί με τη γυναίκα.

740

ΑΙ. Αν βέβαια εσύ είσαι γυναίκα· γιατί πράγματι για σένα ενδιαφέρομαι.

ΚΡ. Αχρείε, (ενδιαφέρεσαι για μένα), ενώ έρχεσαι σε αντιδικία με τον πατέρα σου;

ΑΙ. Ναι, γιατί σε βλέπω να παίζεις άδικες αποφάσεις.

ΚΡ. Κάνω λάθος λοιπόν που τιμώ την εξουσία μου;

ΑΙ. Δεν την τιμάς βέβαια, αφού καταπατάς τις τιμές προς τους θεούς.

745

ΚΡ. Αχρείο πλάσμα, δούλε μιας γυναίκας.

ΑΙ. Αλλά τουλάχιστον δεν μπορείς να με βρεις να υποκύπτω σε αισχρές πράξεις.

ΚΡ. Αυτά τα λόγια σου βέβαια είναι όλα για κείνη.

ΑΙ. Και για σένα βέβαια και για μένα και για τους θεούς του Κάτω Κόσμου (ενδιαφέρομαι).

ΚΡ. Με κανένα τρόπο πια δεν θα την παντρευτείς αυτή ποτέ ζωντανή.

750

ΑΙ. Αυτή λοιπόν θα πεθάνει και με το θάνατό της θα καταστρέψει κάποιον.

ΚΡ. Αλήθεια, έρχεσαι εναντίον μου με τόσο θράσος, ώστε να με απειλίζεις ακόμα;

ΑΙ. Και τι απειλή είναι να μιλάει κανείς ενάντια σε ανόητες γνώμες;

ΚΡ. Με κλάματα θα με συνετίσεις, αν και είσαι ο ίδιος άμυαλος.

ΑΙ. Αν δεν ήσουν πατέρας μου, θα έλεγα πως δεν έχεις σώας τας φρένας. 755

ΚΡ. Δούλε μιας γυναίκας, μην προσπαθείς να με κολακέψεις με πολλά λόγια.

ΑΙ. Θέλεις να λες κάτι και να μην παίρνεις καμιά απάντηση στα λόγια σου;

ΚΡ. Αλήθεια; Μα τον ίδιο τον Όλυμπο, να ξέρεις
ότι δεν θα με βρίζεις ατιμώρητα με τις συνεχείς κατηγορίες.
Φέρε μου τη μισητή (γυναίκα), για να πεθάνει αμέσως μπροστά στα 760
μάτια του, κοντά, παρουσία του μνηστήρα.

ΑΙ. Όχι, βέβαια, δεν θα πεθάνει αυτή κοντά μου τουλάχιστο,
να μην το φανταστείς αυτό ποτέ, και συ ποτέ πια
κοιτώντας με τα μάτια σου δεν θα δεις το πρόσωπό μου,
για να δείχνεις την τρέλα σου σε όσους από τους φίλους σου μπορούν να την ανεχτούν. 765

ΧΟ. Ο άνδρας, βασιλιά, έφυγε βιαστικός από την οργή του·
και η ψυχή ενός τόσο νέου ανθρώπου, αν πονέσει, είναι επικίνδυνη.

ΚΡ. Ας κάνει (ό,τι θέλει) και ας μεγαλοπιάνεται περισσότερο από ό,τι ταιριάζει σ' έναν
άνθρωπο· αυτές όμως τις δύο κόρες δεν θα τις γλυτώσει από το θάνατο.

ΧΟ. Αλήθεια, και τις δύο αυτές σκέφτεσαι να σκοτώσεις; 770

ΚΡ. Όχι, βέβαια, αυτή που δεν άγγιξε το νεκρό· αλήθεια, σωστά μιλάς.

ΧΟ. Και με ποιον τρόπο σκέφτεσαι να τη σκοτώσεις;

ΚΡ. Αφού την πάρω οπουδήποτε είναι ο δρόμος απάτητος από ανθρώπους,
θα τη θάψω ζωντανή σε βραχώδη υπόγειο τάφο,
αφού της δώσω τόση τροφή, ώστε ίσα-ίσα μόνο να είναι αρκετή για εξαγνισμό 775
για να αποφύγει το μίasma όλη η πόλη.

Και εκεί παρακαλώντας τον Άδη, τον μόνο που τιμά από τους θεούς,
ίσως γλυτώσει το θάνατο
ή τουλάχιστον, αν και αργά, θα μάθει ότι είναι μάταιος κόπος
να τιμά κανείς όσους βρίσκονται στον Άδη. 780